7/6018

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI :B.02.0.010/ 031. 1647 6./3/**2002**
KONU:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 18.02.2002 gün ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/6018-13548/32233 sayılı yazısı.

Şanlıurfa Milletvekili Yahya AKMAN'ın, soru önergesi Bakanlığıma bağlı GAP İdaresi Başkanlığınca incelenmiş olup; soru önergesine verilen cevaplar yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Mustafa YILMAZ
Devlet Bakanı

EK:1 (2 Sayfa)

DAĞITIM:
Gereği İçin :
TBMM Başkanlığına

Bilgi İçin :
Başbakanlığa

SORU DÜZENİNE GÖRE CEVAPLAR

1. GAP Bölgesi'nde topraksız ailelerin sorunlarını temel olarak iki kategoriye ayırarak incelemek gerekir. Bunlardan birincisi sulama dışı alanlardaki topraksız ailelerdir. Sulama dışı alanlarda yaşayan topraksız ailelerin temel sorunu, geçimlerini sağlamak için iş bulmakta çektiği güçlüktür. Bu aileler iş bulmak amacıyla ailece veya ailenin belirli bireyleri itibariyle mevsimlik göçe katılmak durumunda kalmaktadırlar. Bu aileler tarımsal işgücüne ihtiyaç duyulan bölgelere ücretli veya ortakçı tarım işçisi olarak gitmektedirler. Genelde bu tür mevsimlik göçler ailece gerçekleştirilmektedir. Bazı durumlarda ise ailenin gençleri veya erkekleri gelişmiş kentsel alanlarda, nitelik gerektirmeyen geçici işlerin peşinde koşmaktadırlar. Her iki durumda da yılın belirli mevsimlerinde düzensiz, sosyal güvenceden yoksun işlerde düşük ücretlerle çalışılmaktadır. Mevsimlik göçün yarattığı en önemli sosyal problem ise, sağlıksız koşullarda çalışılması, yaşanması ile eğitim ve sağlık gibi hizmetlere ulaşmakta yarattığı güçlüktür. Mevsimlik tarım işçileri arasında, çocukların eğitime katılma oranı düşmektedir.

   İkinci kategoriye sulu tarıma açılan alanlarda yaşayan topraksız aileler girmektedir. Bunlar sulama dışı alanlarda yaşayanlara oranla, daha şanslı durumdadırlar. Bu aileler artık iş bulmak amacıyla başka yerlere gitmek zorunda kalmamakta, kendi köylerinde veya yakın köylerde tarım işçiliği yapmaktalar veya ortakçılık ve kiracılık gibi yöntemlerle toprak tutup işleyebilmektedirler. Bu aileler için en önemli risk ise, ortakçılık ve kiracılık gibi ilişkilerin kurumsal bir yapıya kavuşturulamamış olması nedeniyle, bu ilişkilerde bir istikrarın bulunmamasıdır.

2. GAP'ın ekonomik ve sosyal değişimi gerçekleştirmesi, dezavantajlı ailelerin sorunlarının çözülmesine bağlı olmayıp, tam tersine GAP'ın yaratacağı sosyal ve ekonomik değişimler bu ailelerin sorunlarının çözümüne de katkı sağlayacaktır. GAP'ın getirdiği en önemli girdilerden birisi sulama olup, 1.7 milyon hektar arazinin sulamaya açılması, kırsal alanda önemli düzeyde bir işgücü ihtiyacı doğuracak, topraksız aileler başka bölgelere mevsimlik işler için gitmek yerine, kendi bölgelerinde tarım sektöründe iş bulma şansına kavuşacaklardır. Ücretli tarım işçiliği, kiracılık ve ortakçılık yöntemleriyle kendi bölgelerinde çalışma ve gelir elde etme olanağına kavuşacaklardır. Bu durum aynı zamanda yerleşik hayatı destekleyecek, sosyal gelişmeye de katkı sağlayacaktır.

   Diğer yandan, sulu tarıma geçişle birlikte ürün deseninde önemli değişmeler yaşanmakta, katma değeri yüksek endüstri ürünleri üretimine geçilmekte ve artı değer yükselmektedir. Bu durum bölgenin kentsel alanlarında tarıma dayalı sanayinin gelişmesine yol açmaktadır. Sanayileşme ise daha fazla istihdam, daha yüksek gelir ve hızlı kentleşme anlamına gelmektedir. Kentleşme beraberinde, sunduğu imkanlarla sosyal gelişmeyi hızlandıran bir unsurdur. Veriler de göstermektedir ki, bölgedeki tüm sanayi tesislerinin % 50'si, Bölge'de sulamanın başladığı 1995 yılından sonra kurulmuştur.

3. GAP Bölgesinde tarımla uğraşan ailelerin %40 kadarı topraksızdır. İşletmelerin önemli bir bölümü yarıcı, kiracı, ve/veya ortakçı topraksızlar tarafından işletilmektedir. İşletmelerin % 45.4'ü 50 dekardan daha az arazi varlığına sahiptir. Bölge genelinde toprakların % 50'si, büyük çiftlik sahipleri tarafından işlenmektedir ve bunlar toplam işletmeler içerisindeki yeri % 4'tür. Şanlıurfa'da tarım arazilerinin % 42'si büyük toprak sahiplerinin elinde olup, işletmeler içindeki payı % 5 tir. Harran Ovasında %5'lik büyük tarım işletmeleri toplam arazinin %40'ının işlemektedirler. Bununla birlikte yörede

yapılan gözlem çalışmalarında, üst toprak grubu arazilerinin miras ve satış yolu ile küçüldüğü gözlenmektedir. Mevcut Tarım Reformu Yasası kapsamında görev alan Tarım ve Köyişleri Bakanlığının özellikle Şanlıurfa İlinde çalışmalar yapmaktadır.

Yasa ve mevzuatlarla ilgili ihtiyaçların belirli prosedürler dahilinde yüce Mecliste ele alındığı bilinmektedir. Bunun dışında düzensiz mülkiyet yapısından kaynaklanan sorunların giderilmesi için sulama imkanlarından yararlanamayan ve topraksız kesime yönelik bir dizi programlar uygulanmaktadır.

4. Başkanlığımızca hazırlanmakta olan 2002-2010 dönemi Bölge Kalkınma Planı ile hayvancılığın tarımsal gelir içerisindeki payı %25'e çıkarılmaktadır. Ayrıca su ürünleri faaliyetlerine yönelik bir dizi ciddi tedbirler planlanmış bulunmaktadır. Hayvancılık programı içerisinde düşünülen et ve yumurta tavukçuluğu, arıcılık, hindicilik gibi faaliyetlerle küçükbaş hayvancılık faaliyetleri özellikle küçük arazi tabanına sahip üreticilerle topraksız kırsal nüfusun yararlanabileceği şekilde planlanmıştır.

5. Hazine arazilerinin özellikle az topraklı ve topraksız çiftçiler temelinde değerlendirilmesi önerisi ayrıntılı bir program olarak gerçekleştirilebilir. Bu ise özellikle Maliye Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı faaliyet alanında bulunmaktadır.